רבי יהודה גשיאה גזר תליסר תעניות. על שאר פורעניות גור סליסר סעניסא. כדאמרינן במתנימין (דף טו:) שלש ראשונות

ה:, T) [גי' הערוך אבורנקי], ס) מו"ק טו., 1) מגילה כב:, ז) [דיבור זה שייך לעיל במשנה

יב:ז. מ) ולמו לכבוד שבת הוא

לא מטין כל היום שיראו בני

אדם ויצטערו אלא לעת ערב

כצ"ל וכל זה עד לאכול בלילה

הוא דיבור אחד:, ט) [ויקרא

יג], י) [ל"ל בנפילה],

תורה אור השלם

ו. וַיּאמֶר יְיָ אֶל יְהוֹשָׁעַ קְם לָךְ לָמָה זֶּה אַתָּה נֹפֵּל עַל

בֶּנֶדְ: 2. וַיְהִי כִשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ: דִבְרֵי הָאִשָּׁה וַיִּקְרַע

דְּבְרֵי הָאִשָּׁה וַיִּקְרַע אֶת בְּגְדִיו וְהוּא עֹבֵר עַל הַחֹמָה בְּגָדִיו וְהוּא עֹבֵר עַל הַחֹמָה

בְּשָּׁרוֹ מִבְּיִת: מלכים בו ל 3. ויפל משה ואהרן על

י יַבּי גּישֶּׁיוּ וְצִּיּוֶוּ עֵּל פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָּל קְהַל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאַל: במדבר יד ה

יים די היים בן נון וכלב בן 4. ויהושע בן נון וכלב בן

קרושו לבוה נפש למתעב

גוי לעבד משלים מלכים

יִלְאַל וַיִּלְחָלֶּהְ לְמַעַן יִיְּ אֲשֶׁר נָאֵמָן קְּרִשׁ יִלְאוֹ וְקָמֵוּ שָׁרִים וְיִשְׁתַּחַוּוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּלְבָּחָ

במדבר יד ו

קרעו בגדיהם:

גר מצוה

שא א מיי' פ"ב מהל' תענית הלכה ב טור ש"ע א"ח סימן מקעו סעיף א [וסימן מקעב סעיף ו]: בר מיי פ"ב מהלכות מפלה הלכה יו טוש"ע מפנה האנט יו טום ע א"ח סימן קיז סעיף ב: בג מיי פ"ג מהלי מענית הלכה י טור ש"ע א"ח סימן תקעה סעיף ט: פד ד מיי׳ שם הלכה טוש"ע שם סעיף ד: פה ה ו מיי׳ שם הלי טוש"ע שם סעיף ו: פו ז מיי׳ פ״ה מהלכות תפלה הלכה יד טוש״ע א״ח סימן קלא סעיף ח:

מוסף רש"י

בבנין. ננין האמור כאן שאסורין, בנין של שמחה. שנוהגין עלמן כמופין וכאבלים מסטורן ענתן כמופין וכווכניט (מגילה ה:). נטיעה. האמורה כאן, נטיעה של שמחה. כגון אבורנקי, אילן שלילו נאה כגון אילן שכופפין אותו על גבי כלונסות ויתדות והמלכים אוכליו תחתיו בימות החמה ובנין בית חתנות לבנו כשמשיא אשה לבנו הראשון היה בונה לו בית ועושה לו חופה בתוכו שם). אלא אם כן נענה כיהושע בן גון. כלומר אא״כ

הדרן עלך מאימתי

רבינו חננאל הא דא"ר אמי אין מטריחין על הצבור יותר מדאי. יאמרינז לגרמיה הוא דעביד. יאמרינז לגרמיה הוא דעביד. . כלומר לא היה יכול להתענות ובשביל עצמו [אמר] אין תעניות לפי שאין מטריחין על הצבור, לא אמרו אלא לגשמים בלבד, אבל לשאר מיני פורעיות מתענין והולכין עד שיענו. ומשני ר' אמי תנאי הצבור יותר מי"ג תעניות לפי שאין מטריחין על הצבור יותר מדאי דברי [רבי], רבן שמעון בן גמליאל אומר לא מז השם הוא זה. אלא מפני טן רושם רווא רוו, אלא מפני שיצא זמנה של רביעה. בני נינוה בעו מר', אנן דאפילו . בתקופת תמוז בעינז מיטרא. בתקופת תמוד בעינן מיטרא, אנה נזכיר ותן טל ומטר, בברכת השנים, או בשומע תפלה כיחיד ששואל צרכיו ואותבינו עליה. א"ר יהודה בפרקים הללו, בזמן שהשנים במיקונן וישראל שרוין על כתיקונן וישראל הרוין על אדמתם, אבל בזמן הזה הכל לפי השנים הכל לפי המקומות הכל לפי הזמן, קשיא לרבי. ודחי׳, רבי תנא וחולק על התנאים. מאי הוה עלה. ואסיקנא. רב ששת אמר בשומע תפלה וקיימא לן כוותיה, ותוב לגבי איסורא הילכתא כרב ששת וזו מטין עם חשכה. ומיבעיא לן ופשטנא ממתניתא, דתניא בשני מטין לעת ערב יבחמישי פותחין כל היום מפני כבוד השבת. היו לו שני פתחים פותח אחד ונועל [אחד], היתה לו איצטבא

רבי יוחנו ל"ש אלא לגשמים אבל לשאר מינים וכו': שיצאה ומנה של רביעה. דומן רביעה דיורה :ויצא מרחשון במרחשון כונ שלח להו ביחידים דמיתו.פירוש ובשומע תפלה תאמרו תפלת (ד) תענית והא דיחיד אומר ותן טל ומטר בברכת השנים אע"ג שמתפלל בעלמו הואיל וזמן לבור הוא אבל בני נינוה הוו יחידים אפי׳ בתקופת תמח לריכין למטרא:

(ג) ומיהו קאמר ליה רבי אמי דאין מטריחין דהכי נמי

משמע דהוה אשאר מיני פורעניות מדמייתי עלה הא דקאמר

הבל לפי חשנים. אם נריכים אותה שנה גשמים שהיא שחונה ואם לריכים גשמים כבני נינוה שואלין ותן טל ומטר בברכת השנים:

גזר תלת עשרה תעניות ולא איעני סבר למיגזר מפי אמר ליה ר' אמי הרי אמרו אין ממריחין את הצבור יותר מדאי אמר ר' אבא בריה דרבי חייא בר אבא רבי אמי 6 דעבד לגרמיה הוא דעבד אלא הכי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן לא שנו אלא לגשמים אבל לשאר מיני פורענויות מתענין והולכין עד שיענו מן השמים תניא נמי הכי כשאמרו שלש וכשאמרו שבע לא אמרו אלא לגשמים אבל לשאר מיני פורענויות מתענין והולכין עד שיענו לימא תיהוי תיובתיה דר' אמי אמר לך רבי אמי תנאי היא דתניא אין גוזרין יותר משלש עשרה תעניות על הצבור לפי שאין

ממריחין את הצבור יותר מדאי דברי רבי רשב"ג אומר לא מן השם הוא זה אלא מפני שיצא זמנה של רביעה שלחו ליה בני נינוה לרבי כגון אנן דאפילו בתקופת תמוז בעינן מיטרא היכי נעביד כיחידים דמינן או כרבים דמינן כיחידים דמינן ובשומע תפלה או כרבים דמינן ובברכת השנים - שלח להו כיחידים דמיתו ובשומע תפלה מיתיבי אמר רבי יהודה י אימתי בזמן שהשנים כתיקנן וישראל שרוין על אדמתן אבל בזמן הזה הכל לפי השנים הכל לפי המקומות הכל לפי הזמן אמר ליה מתניתא רמית עליה דרבי רבי תנא הוא ופליג מאי הוי עלה רב נחמן אמר בברכת השנים רב ששת אמר בשומע תפלה והלכתא בשומע תפלה: בשני מטין עם חשיכה ובחמישי כל היום מפני כבוד השבת: איבעיא להו היכי קתני בב' מטין עם חשיכה ובה' כל היום מפני כבוד השבת או דילמא בשני מטין ובחמישי פותחין כל היום כולו תא שמע דתניא דבשני מטין עד הערב ובחמישי פותחין כל היום כולו מפני כבוד השבת היו לו שני פתחים פותח אחד ונועל אחד היה לו אצמבא כנגד פתחו פותח כדרכו ואינו חושש: עברו אלו ולא נענו ממעמין במשא ומתן ובבנין ובנמיעה: תנא מה בבנין בנין של שמחה נמיעה נמיעה של שמחה אי זהו בנין של שמחה זה הבונה בית חתנות לבנו אי זו היא נמיעה של שמחה זה הנומע יי אבוורנקי של מלכים: ובשאילת שלום: תנו רבנן י חברים אין שאילת שלום ביניהן עמי הארץ ששואלין מחזירין להם בשפה רפה ובכובר ראש יי והן מתעמפין ויושבין כאבלים וכמנודין כבני אדם הנזופין למקום עד שירחמו עליהם מן השמים י אמר ר' אלעזר יאין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אלא אם כן נענה כיהושע בן נון שנאמר י ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה אתה נופל על פניך ואמר ר' אלעזר אין אדם חשוב רשאי לחגור שק אלא אם כן נענה כיהורם בן אחאב שנאמר יויהי כשמוע המלך את דברי האשה ויקרע את בגדיו והוא עובר על החומה וירא העם והנה השק על בשרו וגו' ואמר ר' אלעזר לא הכל בקריעה ולא הכל בנפילה משה ואהרן בנפילה יהושע וכלב בקריעה משה ואהרן בנפילה דכתיב יויפל משה ואהרן על פניהם יהושע וכלב בקריעה דכתיב יויהושע בן גון וכלב בן יפנה קרעו בגדיהם מתקיף לה ר' זירא ואיתימא ר' שמואל בר נחמני אי הוה כתיב יהושע כדקאמרת השתא דכתיב ויהושע הא והא עביד ואמר ר' אלעזר לא הכל בקימה ולא הכל בהשתחויה מלכים בקימה ושרים בהשתחויה מלכים בקימה דכתיב 5 כה אמר ה' גואל ישראל קדושו קדושו

בים הסנום. לעשות חופתו: אבוורנקי לבזה של מלכים. שכך היו נוהגין כשנולד בן למלך היו נוטעין אילן לשמו ויום שממליכין אוחו עושין לו כסא ממנו. לישנא אחרינא אילן גדול המיסך על הארץ לטייל המלך מחתיו ודומה לו בעירובין (דף כה:) ההוא אבוורנקא דהוה ליה לריש גלותא בבוסתניה: של מלכים. דרך מלכים נוטעין אותו לצל הוא נוטעו כמו כן לצל היא והיא נטיעה של שמחה: ששאל בשלום. תלמיד חכם מחזיר לו משום איבה ובשפה רפה: אבל ומנודה חייבין בעטיפה. ° דכתיב ועל שפס יעטה ש במועד קטן (דף טו.): רשאי ליפול על פניו. לבזות עלמו בפני הלבור שאם לא יענה יחרפוהו כך שמעתי. אלא אם כן יודעין בו שהוא חשוב כיהושע שאמר לו הקב"ה קום לך למה זה אתה נופל על פניך: אלא אס כן נענה. שיודעין הן שנענה כיהורס. יהורס רשע היה אלא שהתענה על רעב שהיה בימיו ונענה דכתיב (מלפים ב ז) ויהי סאה סולת בשקל וסאחים שעורים בשקל: לא הכל. נענין י בתפלה ולא הכל נענין בקריעה דיהושע וכלב שלא היו חשובין כמשה ואהרן לא זכו ליענות אלא בקריעה. ומקרא בעלמא קא דריש: ויהושע בן נון. כתיב בתריה דההוא דויפל וי"ו מוסיף על ענין ראשון:

> . כנגד פתחו פותח ונועל כדרכו ואינו חושש. עברו אלו ולא נענו ממעטיו במשא ומתו כו'. בניז. זה בניז של שמחה. ירושלמי. ים היות מותוח וכל כדוכר אל בנין של שמחה ממעטין, אבל אם היות גוהה מותרו בנונה תנו רבנן חבירין אין שאילת שלום א איר יהושע כן לוי לא שנו אל בנין של שמחה ממעטין, אבל אם היות גוהה מותרו בנונה תנו רבנן חבירין אין שאילת שלום ב ביניהם עמי הארץ ששאלו מחזירין להם בשפה רפה ובכובד ראש. והן מתעטפין ויושבין כמנודין וכאבלים כבני נוופין עד שירתמו עליהם מן השמים. א"ר אלעזר אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו, יחיד בצבור, וכן מפורש בתלמוד ירושלמי, אלא אם כן נענה כיהושע בן נון, שנאמר ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה אתה נופל על פניך. וכן אין אדם חשוב [רשאי] לחגור שק על בשרו אלא אם כן נענה כיהורם, שנאמר ויהי כשמוע המלך את דברי האשה ויקרע את בגדיו [וכר] וירא העם והנה השק על בשרו. ואמר ר' אלעזר משה ואהרן בנפילה יהושע וכלב בקריעה. ומסקנא, יהושע הא והא עבד. ועוד אמר,

אכולהו קאמר ואנא דאמרי כרבי: ובשומע תפלה. אמרינן לשאילת מטר כיחיד השואל זרכיו בשומנו חפלה דהא דאמרינן שאלה בברכת השנים אפי׳ ביחיד משום דומן לבור הוא אבל במילתא אחריתי דהוי ליחיד ולא ללבור כהכא דבתקופת תמוז לאו זמן שאילת לבור הוא בשומע תפלה הוא דמדכר ליה ולא בברכת השנים כדאמרינן במסכת ע"ז (דף ח.) ובברכות (דף לא.) אם היה לו חולה בתוך ביתו מזכיר עליו בברכת כדרכו כל היום לגמרי מפני כבוד השבת: אינטבא. כסא. דהשתא אין החנות פתוחה לרשות הרבים ואם הוא פתוח אינו נראה כל כך: פותח כדרכו. אפי׳ בשני (ב): ה״ג סנא בנין בנין של שמחה נטיעה נטיעה של שמחה. בנין דקתני מתניחין לח בנין הלריך לו אלא בנין הלריך לשמחה דבדבר שמחה ממעטינן:

ושלש אמלעיות ושבע אחרונות ולשאר פורעניות עביד להו ולא

לגשמים: לגרמיה. לעצמו דרש שלא אמר אלא לפי שהוא לא היה

רולה להתענות: לא שנו. דאין גוזרים יותר משלש עשרה: כשאמרו.

להתענות שלש ראשונות ושלש אמלעיות ושבע אחרונות: **לא מן**

השם הוא וה. שאין זה (א) טעם

שאין מניחין בשביל טורח אלא שכבר

יצא זמנה של רביעה של יורה שהרי

מרחשון עבר על כולן לסוף התעניות

שמקלתן היו בכסליו כדקתני מתניתין.

ואיכא למשמע מדרבי שמעון דבשאר מיני פורעניות דכל שעתא הוי

זימנייהו למיבטלי אפילו טפי גזרינן

ורבי דאמר אין מטריחין סתמא

החולים ולבסוף מוקמינן והלכתא בשומע תפלה כך שמעתי: אימתי. הוא סדר תעניות: בומו שהשנים הנהות הב"ח כסיקנן. שהיה קליר בניסן חריעה (מ) רש"י ד"ה לא מן השם וכו׳ שאין זה הטעם: (ב) ד"ה במרחשון ואין סדר השנים משתנה: וישראל שרוין על אדמתן. שמנהג מה"ד הלא קציר חטים ארץ ישראל בכך: הכל לפי השנים. אם לריכה אותה שנה למטר כגון וגו׳ ודעו וראו כי רעתכם רבה אלמא סימן קללה הוי הס"ד. ונ"ב זהו פי' לסוף שנה שחונה שלריכה לגשמים הרבה: המשנה דלעיל בדף יב ע"ב לפי המקומות. כגון נינוה דאפי׳ (ג) תום' ד"ה כ' שאר פורענות ואהא האמר בתקופת תמוז בעו מטרא. לא גרסינן לפי הזמן שלא ירדו עדיין גשמים: י בשני מטין עם חשיכה. ולה נועלין תפלת מטר והא דיחיד אומר ולא פותחין הואיל ולאו חי לכבוד שבת בתקופת תמוו: הוא ובחמישי מותרין לפתוח לגמרי: מטין. שלא יראו בני אדם ויצטערו גליון הש"ם אלא לעת ערב פותחין מקצתן כדי שיהא להם מה לאכול בלילה: או דילמא. פותחין כל היום והכי משמע מתניתין בשני מטין ובה' היה פתוח

רש"ר ד"ה אבל ומנודה דכתיב ועל שפם יעשה. ממוה לי הא הך קרא במצורע כתיב ואבל נפקא לן במו"ק מדאוהר ליחוקאל לא מעטה ע"ש הא אחר לריך עיטוף. ובמנודה לא מייתי קרא כלל והוא איבעיא דלא אפשיטא :שם ולע"ג

רב אמי. דאמר אין מתענין יותר מי"ג, לגרמיה עבד לא הורה רהלרה. לא שנו שאין מטריחין יותר מדאי, אלא לגשמים. אבל לשאר פורעניות מתענין והולכין עד שיענו, והאי דר' יהודה נשיאה שאר מיני פורעניות . הצבור יותר מדאי דברי רבי. אפילו בשאר מיני פורעניות, ור׳ אמי דאמר כר׳. לא . לאו (ל)הכי הוא דבשאר

לבזה . מתענין יותר מי״ג, ודאי מתענין יותר מי״גן כבר יצאה זמנה של רביעה, דבר״ח כסלו ומתחילין להתענות, ואין גוזרין בתחילה ינו בינון והוד להיום התכבן כי הוד בל בהיום המחור שהם איר בינון בהיום המהיום להתבוח להתכבות היום החוד בהתבים המ תענית על הציבור אל הבשינ, ועכשיו נימא דראש חדש כסלון הזה ביום ראשון, וגזרו תענית בשני ובחמישי ושני דהיינו ט״ר יום בכסליו, ומתחיל השניות בשני וחמישי ושני, הרי כבר יצא כל כסליו, ועכשיו בר״ח טבת מתחילין הז' תעניות חמישי ושני בכל שבוע. הרי יצאו בו' תעניות ג' שבועות. וגוזריז (בשביעי) והשביעי) ביום שני בשבוע רביעי. הרי יצא כל טבת וי"ג תעניות. בי שבו ביותי היא ברוב להוב להוב שבובות, ואחר וך כשב כי) ווטב כין ביום בי בשבו ביר ביותי באבר ביותי הביר ביותי ואם היו גורין עוד תעניות לא היו יכולין לגזור בטכת. דאין גזורין בתחלה אלא ביום שני, ושני דטבת כבר עבר, אלא היה להם לגזור ביום שני שבשבט, וכבר עבר מקצת שבט, ובר״ח כבר יצא זמן רביעה וכבר יצאו רוב גשמי שנה, דלהכי הוי אמר d) באחרן בשבט ר״ה לאילן דכבר יצאו רוב גשמי שנה. כיחידים דמין ובשומע תפלה. ושואלים מטר כיחיד ששואל צרכיו בשומע תפלה. א״ר יהודה אימתי. סדר כל אילו התעניות. הכל לפי השנים. דשנה שחונה צריכה לרוב גשמים, ושאינה שחונה אינה צריכה גשמים מרובים. <mark>הכל לפי המקומות</mark>. כגון נינוה שואלין הגשמים [בתקופת תמוז], ומדכולל הכי ש"מ דשואלין

בצבור. מטין עם חשכה. לא נועלין ולא פותחין, לא נועלין משום בני כפרים שבאין להספיק מים ומזון לאחיהם שבכרכין, ולא פותחין הואיל דלאו לכבוד שבת הוא. ובחמישי מותרין. לפתוח לגמרי. יש לו שני פתחים. בשני, פותח אחד לגמרי הואיל ונועל אחר. ואם אין לו אלא פתח אחד לפניו אצטבה, פותה לו היה לו בבה, דישני, הואל ויש לפניו איצטבה בותר בשני, הואל ויש לפניו אצטבה בותר של שמחה. לו אחר. ואם אין לו אלא פתח אחד ולפניו אצטבה, פותר ווועלן כדרכו לגמרי אפילו בשני, הואל ויש לפניו איצטבה איש היכר. ה"א, תנא בנין בנין של שמחה. לו אחר לשמו, וכשמעמידין אותו למלך עושין ממנו כסא מלכות. ומנא לן דיהושע נענה, דכתיב ויאמר ה"א לי יהושע וגרי. ויהושע. ו" מוסיף על ענין ראשון, דהא והא עבד, בנפילה כמשה ובקריעה. לא הכל בקימה. כלומר לעתיד לבוא שעומדין כנגד ישראל.